

Η Κοινωνική Θεση

Κεφάλαιο 3: Κοινωνική ὀργάνωση και κοινωνική μεταβολή

Μαθημα: Κοινωνική & Πολιτική Ἀγωγή- Γ Γυμνασιού

Διδακτуса: Ρασσα Ἐλπινική

Στοχοί του μαθήματος

Σε αυτό το μάθημα θα εξερευνήσουμε τον τρόπο με τον οποίο κάθε άτομο βρίσκει τη θέση του μέσα στην κοινωνία. Θα κατανοήσουμε πώς οι κοινωνικές θέσεις διαμορφώνουν την ταυτότητα και τη συμπεριφορά μας.

Ορισμός

Να ορίζετε την έννοια της κοινωνικής θέσης και να κατανοείτε τη σημασία της

Αναγνώριση

Να αναγνωρίζετε τους διαφορετικούς κοινωνικούς ρόλους στην καθημερινή ζωή

Διακρίση

Να διακρίνετε δότες από άκατακτημένες κοινωνικές θέσεις

Κατανόηση

Να κατανοείτε τη σύγκρουση ρόλων και τον τρόπο που επηρεάζει τη ζωή μας

Τι είναι κοινωνική θέση;

Η **κοινωνική θέση** είναι η συγκεκριμένη θέση που κατέχει κάθε άτομο μέσα στις κοινωνικές ομάδες στις οποίες συμμετέχει. Είναι σαν μια «καρέκλα» που καταλαμβάνουμε στο κοινωνικό όχημα, και μας προσδιορίζει σε σχέση με τους άλλους.

Κάθε κοινωνική θέση συνοδεύεται από συγκεκριμένα δικαιώματα και υποχρεώσεις, που καθορίζουν τι μπορούμε να κάνουμε και τι αναμένεται από έμας.

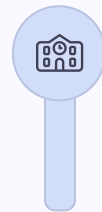
Παραδείγματα κοινωνικών θέσεων:

- Μαθητής στο σχολείο
- Γονιός στην οικογένεια
- Φίλος στην παρέα
- Εργαζόμενος σε μια επιχείρηση
- Διευθυντής ή προϊστάμενος

Ανισότητες στις κοινωνικές θέσεις

Δεν είναι όλες οι κοινωνικές θέσεις ίσες. Κάποιες θέσεις φέρουν περισσότερη εξουσία, ευθύνη και κύρος από άλλες. Αυτή η **ιεράρχηση των κοινωνικών θέσεων** είναι φυσικό χαρακτηριστικό κάθε οργανωμένης κοινωνίας.

Μαθητής

Έχει περιορισμένη εξουσία αλλά σημαντικές υποχρεώσεις μαθησης και συμμόρφωσης με τους κανόνες

Καθηγητής

Φέρει μεγαλύτερη ευθύνη για τη διδασκαλία, την αξιολόγηση και τη διαμόρφωση του μαθησιακού περιβαλλοντος

Διευθυντής

Κατεχει την υψηλότερη θέση στη σχολική ιεραρχία με την περισσότερη εξουσία και ευθύνη για τη λειτουργία του σχολείου

Η ιεράρχηση αυτή δεν σημαίνει απαραίτητα ότι κάποιες θέσεις είναι πιο σημαντικές από άλλες, αλλά ότι έχουν διαφορετικούς ρόλους και αρμοδιότητες στο κοινωνικό σύστημα.

Πως καταλαμβάνουμε μια κοινωνική θέση;

Οι κοινωνικές θέσεις που κατέχουμε δεν καθορίζονται όλες με τον ίδιο τρόπο. Κάποιες μας δίνονται αυτομάτως από τη γέννησή μας, ενώ άλλες τις κατακτούμε μέσα από την προσπάθεια και τις επιλογές μας.

Θεσεις εκ γενετης

Ορισμένες κοινωνικές θέσεις μας δίνονται αυτομάτως από τη στιγμή που γεννιομαστε, χωρίς να μπορούμε να τις επηρεάσουμε.

- Το φυλό μας (άνδρας/γυναίκα)
- Η ηλικία μας (παιδί, έφηβος, ενήλικας)
- Η οικογενειακή μας προέλευση

Θεσεις με προσπαθεια

Άλλες θέσεις τις κατακτούμε μέσα από δική μας προσπάθεια, επιλογές και δράση στη ζωή μας.

- Το επίπεδο μόρφωσης (αποφοίτος, πτυχιούχος)
- Το επάγγελμα που ασκούμε
- Το κοινωνικό μας κύρος

Τα **κοινωνικά χαρακτηριστικά** μας - είτε δοτα είτε κατακτημένα - καθορίζουν σε μεγάλο βαθμό τη θέση μας στην κοινωνική δομή.

Δοτεές & Κατακτημένες κοινωνικές θεσείς

Δοτεές θεσείς

Οι δοτεές κοινωνικές θεσείς μας αποδίδονται χωρίς τη θελήση ή την προσπάθειά μας. Προσδιορίζονται από βιολογικά ή κοινωνικά χαρακτηριστικά που κληρονομούμε.

- Το **φυλο** (άνδρας, γυναίκα)
- Η **ηλικιά** (νεός, μεσηλικας, ηλικιωμένος)
- Η **κοινωνική προέλευση** (οικογενειακό υπόβαθρο)
- Η **εθνικότητα**

Στις σύγχρονες κοινωνίες, οι **κατακτημένες θεσείς** τείνουν να έχουν μεγαλύτερη σημασία από τις δοτεές, καθώς αξιολογούμε περισσότερο την προσωπική προσπάθεια και το ταλέντο.

Κατακτημένες θεσείς

Οι κατακτημένες κοινωνικές θεσείς αποκτώνται μέσα από τις επιλογές, την προσπάθεια και τις πράξεις μας. Αντικατοπτρίζουν τα επιτεύγματά μας.

- Το επίπεδο **μορφώσης** (σπουδες, πτυχιά)
- Το **επάγγελμα** που ασκούμε
- Το **κύρος** στην κοινοτήτα
- Το **εισοδημα** που αποκτούμε

Κοινωνική θέση & κοινωνικός ρόλος

Καθε κοινωνική θέση συνοδεύεται από έναν **κοινωνικό ρόλο**. Ο ρόλος είναι το σύνολο των συμπεριφορών, των στάσεων και των προσδοκιών που συνδέονται με μια συγκεκριμένη θέση.

Ρόλος Διευθυντή

Αναμένεται να είναι οργανωτικός, υπεύθυνος, δίκαιος και να λαμβάνει σημαντικές αποφάσεις για τη λειτουργία του σχολείου.

Ρόλος Μαθητή

Αναμένεται να είναι επιμελής, να σεβεται τους κανόνες, να συμμετέχει στο μάθημα και να επιδιώκει την πρόοδο του.

Ρόλος Γονεά

Αναμένεται να παρέχει φροντίδα, υποστήριξη, αγάπη και καθοδήγηση στα παιδιά του, διασφαλίζοντας την ανάπτυξη τους.

Η κοινωνία έχει συγκεκριμένες προσδοκίες για τον τρόπο που θα συμπεριφερθεί κάποιος στη θέση του. Οι προσδοκίες αυτές καθορίζουν τον **κοινωνικό ρόλο** που συνδέεται με καθε θέση.

Πως μαθαίνουμε τους κοινωνικούς ρόλους;

Οι κοινωνικοί ρόλοι δεν είναι κάτι με το οποίο γεννιομαστε - τους **μαθαίνουμε** σταδιακά μέσα από τη διαδικασία της κοινωνικοποίησης. Από πολύ μικρή ηλικία, παρατηρούμε και μιμούμαστε τους ρόλους των ανθρώπων γύρω μας.

Στο σπίτι

Μαθαίνουμε τους οικογενειακούς ρόλους παρατηρώντας τους γονείς και τα αδέρφια μας. Κατανοούμε τι σημαίνει να είσαι παιδί, αδερφός ή κόρη.

1

Στο παιχνίδι

Μέσα από το παιχνίδι ρόλων (γιατρός, δάσκαλος, γονιός) εξασκουμαστε σε διαφορετικούς ρόλους και κατανοούμε τις προσδοκίες τους.

2

3

Στο σχολείο

Εξοικειωνομαστε με τον ρόλο του μαθητή, του συμμαθητή και αργότερα του φοιτητή. Μαθαίνουμε να σεβομαστε την ιεραρχία και τους κανόνες.

Οι **κοινωνικοί κανόνες** καθορίζουν σε μεγάλο βαθμό τις συμπεριφορές που συνδέονται με κάθε ρόλο. Ωστόσο, κάθε άνθρωπος εκφράζει τον ρόλο του με τον δικό του μοναδικό τρόπο, προσδίδοντας προσωπικότητα και μοναδικότητα στη θέση που κατέχει.

Συγκρουση ρολων

Στη σύγχρονη ζωη, καθε άτομο κατεχει πολλές κοινωνικές θεσεις ταυτοχρονα. Είμαστε γιος ή κόρη, μαθητης, φίλος, αθλητης, μέλος ομαδας - όλα μαζί την ίδια στιγμή.

Όταν οι απαιτήσεις διαφορετικών ρολων συγκρουόνται μεταξύ τους, βιώνουμε **σύγκρουση ρολων**. Αυτό συμβαίνει όταν δεν μπορούμε να ανταποκριθούμε ταυτοχρονα στις υποχρεώσεις όλων των ρολων μας.

Παραδειγμα συγκρουσεων:

- **Εργαζόμενος γονιος:** Η εργασία απαιτει πολλές ώρες, αλλά τα παιδιά χρειαζονται προσοχη
- **Μαθητης αθλητης:** Οι προπονησεις συγκρουόνται με τον χρόνο μελέτης
- **Φίλος μαθητης:** Οι φίλοι θελουν να βγούμε, αλλά έχουμε διαγωνίσμα

Οι σύγχρονες κοινωνίες αναγνωρίζουν αυτό το πρόβλημα και προσπαθούν να το μειώσουν μέσα από κοινωνικές πολιτικές, όπως παιδικοί σταθμοί, ευελικτα ωραρια εργασίας και υπηρεσιές υποστηρίξης οικογένειας

Αδκηση στην ταξη

Ηρθε η ώρα να σκεφτούμε προσωπικά για τις κοινωνικές θέσεις και τους ρόλους που κατεχούμε. Οι παρακάτω ερωτήσεις θα μας βοηθήσουν να κατανοήσουμε καλύτερα τον εαυτό μας και την κοινωνική μας ταυτότητα.

1

Προσωπική αξιολόγηση

Ποια κοινωνική θέση θεωρείς πιο σημαντική για εσένα σήμερα; Γιατί αυτή ή θέση έχει τόση σημασία στη ζωή σου;

2

Εξελίξη και αλλαγή

Πώς αλλάζει η κοινωνική θέση ενός ανθρώπου καθώς περνάει από την παιδική ηλικία στην ενηλικίωση; Ποιοι παράγοντες επηρεάζουν αυτές τις αλλαγές;

3

Προσωπική εμπειρία

Εχεις νιώσει ποτέ σύγκρουση ρόλων; Πώς την αντιμετώπισες; Τι θα έκανες διαφορετικά σήμερα;

Ωρα για Mini Κουίζ!

Ας ελεγχουμε τι έχουμε μαθει σήμερα! Διαβάσε προσεκτικά κάθε ερώτηση και επίλεξε την απάντηση που θεωρείς σωστή!

1

Ποια απο τις παρακάτω είναι δοτη θέση;

- α) Γιατρος
- β) Γυναίκα
- γ) Φοιτητης

2

Τι σημαίνει κοινωνικός ρολος;

- α) Η εργασία που κάνει κάποιος
- β) Οι υποχρεώσεις μιας κοινωνικής θέσης
- γ) Το εισοδημα κάποιου

3

Ποιο είναι επίκτητο (κατακτημένο) χαρακτηριστικό;

- α) Η ηλικία
- β) Η μορφωση
- γ) Το φυλο

4

Όταν δύο ρολοι έρχονται σε αντιθεση, λέμε οτι έχουμε:

- α) Κοινωνική θέση
- β) Σύγκρουση ρολων
- γ) Αλλαγή θέσης

Ανακεφαλαίωση

Σε αυτό το μάθημα εξερευνήσαμε τις βασικές έννοιες της κοινωνικής θέσης και του κοινωνικού ρόλου. Ας θυμηθούμε τα βασικά σημεία που μαθαίμε σήμερα.

Πολλαπλές θέσεις

Κάθε άτομο έχει πολλές κοινωνικές θέσεις και ρόλους ταυτόχρονα, που διαμορφώνουν την κοινωνική του ταυτότητα.

Δοτές ή κατακτημένες

Οι θέσεις μπορεί να είναι δοτές (εκ γενετής) ή κατακτημένες (μέσω προσπάθειας και επιλογών).

Ρόλοι με προσωπικότητα

Οι ρόλοι καθορίζονται από κοινωνικούς κανόνες, αλλά εκφράζονται με προσωπικό και μοναδικό τρόπο από κάθε άτομο.

Συγκρουόμενοι ρόλοι

Οι συγκρούσεις μεταξύ διαφορετικών ρόλων είναι φυσικές και συχνές στη σύγχρονη ζωή.

«Τους κοινωνικούς ρόλους δεν τους υποδυόμαστε – τους ζούμε.»

Εργασία για το σπίτι

Θεμα προς ανάπτυξη

Γραψε ένα σύντομο κείμενο με θέμα:

«Ποια κοινωνική θέση πιστεύεις ότι θα έχεις στο μέλλον και ποιοι παράγοντες θα την επηρεάσουν;»

Οδηγιές:

- Σκεψου τις φιλοδοξίες και τα όνειρά σου
- Αναφέρου σε δοτούς και κατακτημένους παράγοντες
- Εξηγήσε πως μπορείς να επηρεάσεις τη θέση σου
- Χρησιμοποίησε παραδείγματα απο τη ζωή σου

Περισσότερα για σκεψη...

Οι κοινωνικές θεσεις και οι ρολοι δεν είναι στατικά- εξελίσσονται με την παροδο του χρόνου και αλλαζουν αναλογα με τις κοινωνικές μεταβολες. Ας εξεταδουμε μερικά ενδιαφερόντα σημειά για περαιτέρω προβληματισμο:

Η τεχνολογία αλλαζει τους ρολους
Νεές κοινωνικές θεσεις δημιουργουνται συνεχως (π.χ. influencer, youtuber, data analyst) ενω άλλες παυουν να υπαρχουν. Πως η τεχνολογική προδδος διαμορφωνει τις μελλοντικές κοινωνικές θεσεις;

Ισοτήτα στις κοινωνικές θεσεις
Οι σύγχρονες κοινωνίες προσπαθουν να μειωδουν τις ανισοτήτες που προερχονται απο δοτες θεσεις (φυλο, εθνικοτήτα). Πως μπορούμε να δημιουργηδουμε πιο δίκαιες κοινωνίες;

Η ισορροπία ρολων
Στον σύγχρονο κοσμο, η ισορροπία μεταξυ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής γίνετα ολο και πιο σημαντική. Πως μπορούμε να διαχειριστουμε καλύτερα τους πολλαπλους ρολους μας;

Ευχαριστούμε!

Ολοκληρώσαμε με επιτυχία το μαθημά μας για την κοινωνική θέση. Ελπίζουμε ότι κατανοησατε πως οι κοινωνικές θέσεις και οι ρολοι διαμορφώνουν την ταυτότητά μας και επηρεάζουν τις επιλογές και τη ζωή μας.

4

Βασικές έννοιες

Κοινωνική θέση, κοινωνικός ρολος, δότες και κατακτημένες θέσεις

12

Παραδείγματα

Μελετήσαμε πολλά παραδείγματα από την καθημερινή ζωή

1

Εργασία

Μη ξεχάσετε την εργασία για το επόμενο μαθημα!

Στο επόμενο μαθημα: Θα συνεχίσουμε με την κοινωνική διαστρωμάτωση και τις κοινωνικές τάξεις.

Καλή συνέχεια και καλή μελέτη!